

Nr 104.

Av herr **Lübeck**, om beviljande av vissa anslag till *Tekniska högskolan*.

I fråga om de av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen för *Tekniska högskolan* begärda anslagen hemställer jag, att nedan angivna ändringar måtte företagas.

Till anskaffande av materiel för *samlingar och laborationer* har Tekniska högskolans styrelse hemställt, att å tilläggsstat för år 1919 måtte utöver för detta år redan beviljade 67,500 kronor beviljas ytterligare 47,755 kronor. Denna summa har av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen nedsatts till 25,000 kronor. Såsom skäl härför anföres huvudsakligen, att från elevavgifterna skulle kunna lämnas tilläventyrs erforderliga tillskott till fyllande av behovet för detta ändamål.

Enligt här bifogade beräkning (Bil. 1) utgjorde under år 1918 elevavgifterna jämte anslag till tillfälliga lärarebiträden och assistenter sammanlagt 89,095 kronor samt de under året utbetalda avlöningarna till tillfälliga lärarebiträden och assistenter sammanlagt 67,689 kronor. Härav synes det, som om en summa av 21,406 kronor skulle kunnat under år 1918 disponeras för *samlingar och laborationer*. Detta har emellertid, enligt vad jag inhämtat, ej varit förhållandet, emedan denna summa måst användas för att utfylla anslagen till diverse utgifter för bränsle, lyshållning m. m. Under år 1919 bliva de ifrågasvarande inkomsterna ännu mera otillräckliga, dels emedan en stor del av assistentavlöningarna måste höjas, då det icke längre torde bliva möjligt att med nu utgående timersättningar av högst 5 kronor erhålla dugliga innehavare av dessa tjänster, dels emedan det blir nödvändigt att för utnyttjande av de nya laboratorierna inrätta nya assistentbefattningar på dessa laboratorier. För detta ändamål hade

nu också av resp. institutionsföreståndare begärts å tilläggsstat för år 1919 kronor 21,000 och för år 1920 25,000. Intet av dessa belopp har emellertid blivit av Kungl. Maj:t upptaget.

Under förutsättning att anslagen till diverse utgifter för bränsle och lyshållning m. m. för 1919 bliva tillräckliga för sitt ändamål, så att det överskott, som möjligen kan tänkas uppstå på elevavgifterna, kan få användas till nödvändig ökning av en del av nuvarande assistenters avlöning, skulle således för vederbörligt uppehållande av verksamheten erfordras ett anslag till samlingar och laborationer av 22,755 kronor, utöver de av Kungl. Maj:t för ändamålet å tilläggsstat för 1919 äskade 25,000 kronor, eller sammanlagt 47,755 kronor, att upptagas på tilläggsstat för år 1919.

Men för att anslaget ifråga skall komma till avsedd nytta måste medel även anslås till avlöning åt laboratorieassistenter, för vilket ändamål, enligt vad ovan anförts, bör — till förstärkning av anslaget till tillfälliga lärarebiträden och assistenter — beräknas å tilläggsstat för år 1919 21,000 kronor och å 1920 års stat såsom extra anslag 25,000 kronor.

För *utrustning av Tekniska högskolans nya laboratorier* har av riksdagen 1911 beviljats inalles 622,197 kronor. Dessa medel äro nu enligt uppgift i det närmaste disponerade för de särskilda institutionernas behov genom redan erhållna eller beställda maskinella anordningar och utrustningsföremål. Nu har högskolans styrelse hemställt om ökade anslag för samma ändamål med dels 921,895 kronor, dels ytterligare 81,193 kronor särskilt för de hyttmekaniska och metallurgiska laboratoriernas utrustning. Till grund för dessa framställningar anför lärarekollegiet, att utrustningen av högskolans nya laboratorier icke har kunnat ske efter den ursprungliga, år 1906 uppgjorda planen. En stor del av den erforderliga materielen hade ej kunnat anskaffas under krigsåren och de från början anslagna medlen hade ej på långt när räckt till för ändamålet, vilket icke är ägnat att förvåna med hänsyn till den oerhörda prisstegringen på så gott som alla hithörande artiklar.

Av de sålunda begärda anslagen har styrelsen hemställt, att 521,895 kronor resp. 81,193 kronor skulle utgå på tilläggsstat för år 1919 och 400,000 kronor å extra stat för år 1920.

Av dessa belopp har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen helt uteslutit de två förstnämnda och nedsatt det sistnämnda till 300,000 kronor. Detta motiveras därmed, att den möjligheten ej vore ute-

sluten, att, då mindre exceptionella förhållanden inträtt, utsikt kunde förefinnas att för mindre kostnad erhålla erforderlig utrustningsmateriel samt att kostnaderna för den allra nödvändigaste materielen borde kunna bestridas med den för år 1920 äskade summan av 300,000 kronor.

Genom denna minskning av anslagen skulle högskolan således just nu, då behovet av ökad ingenjörutbildning gör sig särskilt kännbart, ställas inför den mycket betänkliga situationen, att laboratoriernas utrustning icke blott måste bedrivas i långsammare tempo än avsett varit, utan måste så gott som uppskjutas ett helt år, enär intet anslag för utrustningens fortsättande under 1919 skulle finnas att tillgå.

Genom en sådan sakernas ordning skulle undervisningen emellertid bliva allt för mycket lidande och ännu en generation av elever, trots att de dyrbara laboratorielokalerna äro färdigställda och måste för dryga kostnader uppvärmas och belysas, nödgas att i avsevärd grad avstå från den förbättrade undervisning, som de nya laboratoriernas inrättande avsetts medföra. En dylik misshushållning får icke utan synnerligen tvingande skäl ifrågakomma.

Emellertid torde man på grund av det statsfinansiella läget vara nödsakad förutsätta en uppdelning av anslagsbehovet på tre år i stället för två, men då på sådant sätt att laboratorieutrustningen nu ej behöver helt inställas. För detta ändamål föreslås, att av de 521,895 kronor, som begärts på tilläggsstat för 1919, måtte av riksdagen beviljas åtminstone 300,000 kronor, att av Kungl. Maj:t fördelas efter förslag av högskolans styrelse. Vidare hemställs att av de på tilläggsstat för 1919 till utrustning av de hyttmekaniska och metallurgiska laboratorierna begärda 81,193 kronor måtte för samma ändamål å nämnda tilläggsstat upptagas 46,258 kronor, i enlighet med härvid fogat yttrande av professorerna J. Leffler och A. Johansson (Bil. 2). Sammanlagt skulle sålunda för ifrågavarande ändamål å 1919 års tilläggsstat upptagas ett till 350,000 kronor avrundat belopp. Å extra stat för 1920 bör upptagas jämte de av Kungl. Maj:t föreslagna 300,000 kronor även återstående anslagsbehov för de hyttmekaniska och metallurgiska laboratorierna, eller 44,935 kronor, varför även för detta år ett till 350,000 kronor avrundat belopp föreslås upptaget. Därutöver erforderligt anslag, nu beräknat till något över 300,000 kronor, skulle således ändock få anstå till 1921.

Slutligen vill jag i detta samband icke underlåta att fästa uppmärksamheten vid den inom teknik och industri på olika områden, särskilt det elektrotekniska, mycket framträdande bristen på högskolebildade ingenjörer. Från olika håll, ej minst från statens affärsdrivande och andra verk, har en stark opinion för avhjälpande av detta missförhållande framträtt och framställningar till Kungl. Maj:t skett, ehuru anbefalld utredning i ämnet ännu ej hunnit avslutas. Framställningarna ha väsentligen gått ut på att i avvaktan på en permanent ökning av elevantalet åstadkomma en provisorisk ökning inom ramen för vad Tekniska högskolans nuvarande utrymmesförhållanden utan större olägenheter kunna medgiva. — Jag kan här endast uttala den förhoppningen, att Kungl. Maj:t måtte finna möjligt att underställa denna fråga innevarande riksdags prövning.

På grund av vad sålunda anförts får jag vördsamt hemställa,

att riksdagen måtte utöver vissa av Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln upptagna anslag till Tekniska högskolan bevilja

på tilläggsstat för år 1919:

dels för samlingar och laborationer ytterligare ett belopp av 22,755 kronor;

dels för tillfälliga lärarebiträden och assistenter ytterligare ett belopp av 21,000 kronor, avsett till avlöning åt laboratorieassistenter;

dels för utrustning av laboratorier ett belopp av 350,000 kronor; samt

på extra stat för år 1920:

dels för avlöning åt laboratorieassistenter ett belopp av 25,000 kronor;

dels för utrustning av laboratorier ytterligare ett belopp av 50,000 kronor.

Sven Lübeck.

Bilaga 1.

På begäran får jag härmed meddela, att Kungl. Tekniska högskolans intäkt uti avgifter av ordinarie, special- och tillfälliga elever, utgjorde för år 1918 74,795 kronor, vilket belopp tillsammans med det å högskolans stat uppförda anslaget till tillfälliga lärarebiträden och assistenter, kr. 14,300, utgör 89,095 kronor, samt att samtliga avlöningar till tillfälliga lärarebiträden och assistenter vid högskolan under år 1918 uppgått till 67,689 kronor.

Stockholm den 18 januari 1919.

C. J. Magnell.
Högskolans rektor.

Avskrift.

Bilaga 2.

Kungl. Tekniska högskolan.

Avd. Bergshögskolan.

På förfrågan från civilingenjören Sven Lübeck, huruvida något av det av oss för år 1919 begärda anslag för inredning och drift av de metallurgiska och hyttmekaniska laboratorierna vid Kungl. Tekniska högskolan skulle kunna anstå till år 1920, få vi meddela, att ett belopp av kronor 46,258 är oundgängligen nödvändigt detta år, för att undervisningen i sagda laboratorier må kunna snarast möjligt komma i gång, men att resterande kronor 44,935 eventuellt kunna anstå ännu ett år.

Stockholm den 17 januari 1919.

J. A. Leffler.

Arvid Johansson.

Rätt avskrivet, intyga:

Anna Sandberg.

Eva Næsenius.
